

problémy. A zejména pro každého, komu záleží na osudu demokracie, ať už je s autorem přesvědčen o tom, »dass wir zu neuen Staatsformen vorwärtsschreiten müssen« či nikoliv. —r.

FERDINAND PEROUTKA: *Budování státu*. — Praha. Borový (vydání v sešitech). — Nový, již třetí díl (a to 4. svazek) Peroutkova díla, který počal vycházeti již v létě 1934, v prvních svých sešitech (seš. 43—51) dotýká se některých velmi aktuálních popřevratových otázek. Ponechám-li stranou hned vstupní kapitolu o vzniku *Československé církve* a boji reformistických směrů jako stať politickou, ač se v ní v mnoha bodech autor dotýká otázek vysloveně kanonicko-právních nebo konfesně-právních, je nutno se zmíniti o *ústavě z r. 1920*. Peroutka se tu vůbec po prvé pokusil shrnout v jeden celek líčení politických dějů kolem zrodu ústavy. Tak velmi dobře poukazuje na boje, kterými prošla osnova ústavy a poměrně jednoduchými prostředky se mu podařilo vylíčit dramatickou známou scénu s preambulem Herbenovým. A jeho závěrečná slova této kapitoly: »Dobrá ústava musí býti doplněna dobrou politikou« by měla býti nejen spravedlivou chválou naší ústavní listiny, nýbrž i důtklivou výstrahou našim politikům. Na tuto kapitolu navazuje stať o *dvoukomorovém systému*, politickou to kritiku zejména senátu, nikoliv však lichotivou, neboť zcela otevřeně vyslovuje, že »politické strany vidí v něm důstojné zaopatření pro své vysloužilé politiky, o které by se musily s mnohými starostmi postarat jinak, kdyby nebylo tohoto vznešeného pensijního ústavu«. Autor pak sleduje nejdůležitější úseky naší ústavní listiny a podává je s hlediska politického, čímž ovšem se osvětluje i mnoho se stanoviska právního vývoje. Tak se rozhovořuje o *prezidentovi*, nyníjším i budoucím, pak o *volebním soudu*, *volebním řádu* a konečně o *jazykovém zákoně*. Zcela ovšem historická je kapitola *Země či župy?*, tím však důležitější pro právníka, poněvadž jde o část našeho právního řádu eminentně zajímavou, která se sice realizovala v zákoně, která však zůstala jen na papíře. Konečně v nejnovějším sešitě poměrně velmi podrobně probírá problém *Podkarpatské Rusi*. Jako ve všech kapitolách, tak i v této se neobmezuje jen na charakteristiku z doby 1920, nýbrž připojuje svoje poznámky podle dalšího vývoje. Ča.

Dr. JOSEF MACŮREK: *Dějiny Maďarů a uherského státu*. (Se 14 mapkami.) V Praze 1934, str. 344, cena Kč 85.—. (Vysokoškolské rukověti. Řada spisů duchovědných sv. 1.) — Docent Karlovej Univerzity Dr. Macůrek přehledným spísaním dějin Maďarů a uherského státu podujal sa velmi zodpovednej práce. Možno však napred povedať, že svojho úkolu zhostil sa zdárne, lebo opravdu veľmi prehľadne a so znalosťou prameňov i príslušnej literatúry, a to aj najnovšej, zmôhol materiál veľmi obsiahly. V predmluve svojej práce správne pripomína, že »dejiny Maďarů a dejiny uherského státu bývajú v historickej literatúre stotožňované, nakoľko všetko to, čo sa dialo v Uhrách, pripisované bolo iba Maďarom bez náležitého zreteľu na historicko-politické poslanie ostatných národov bývajúcich v bývalom kráľovstve koruny svätoštefanskej. Autor vzal si preto za úkol sledovať nielen politické osudy Maďarů, ale zároveň prihliadať k tomu, »pokial iné národy uhorské zasahovali do politického vývoja uhorského štátneho útvaru«.

V úvode zabýva sa s pojmom uherského státu a poukazuje, jak iabilným útvarom bol až do najnovšej doby. Zároveň veľmi prehľadne podáva aj vývoj maďarskej historiografie a príliehavo ju tiež oceňuje. V ďalších veľkých šiestich kapitolách, delených na podkapitoly, prebiera politické i sociálne dejiny Maďarů a uherského státu od príchodu Maďarů do dunajskej kotliny až do rozpadnutia uherského státu, berúc tiež náležitý zreteľ na osudy stredného Podunaja pred príchodom Maďarů. Už

na prvý pohľad vidno, že rozdelenie práce resp. jednotlivých dobových úsekov koresponduje s tradičným chápaním period uhorských dejín.

V kapitole o »Dobe patriarchálneho absolutizmu a počiatkov stavovského hnutia« rozdelená na päť podkapitol, pojednáva o počiatkovej primitívnej organizácii maďarských kmeňov, ich vpádu do dunajskej nížiny, prvotnom štátnom zriadení, svätoštefanskej kristianizácii a legislatíve. Prihliada tiež k počiatkom stavovského hnutia a k národnostným pomerom. Čez to, že kapitoly sú pomerne veľmi stručné, preca aspoň kaleidoskopicky náčrtáva jednotlivé dôležité momenty z prvých počiatkov uhorského štátu.

V kapitole o »Počiatkoch feudálneho zriadenia a medzistavovských zápasov« so šiestmi podkapitolami, zaoberá sa z rozkladom ríše za vlády posledných Árpádovcov, reformnými snahami Anjouovcov, rozmachom stavovskej moci a antagonizmom medzi nižšou a vyššou šľachtou. Niemenj zaujímavá je stať o národnostných pomeroch v XIII. až XV. storočí. Treba len ľutovať, že autor plastickejšie nevykreslil politické i kulturné styky severo-západných Uhier (Slovenska) s historickými zemiami, najmä v dobe lucemburskej a za vlády Hunyadovcov.

O reformácii a rekatolizácii Uhier a s ňou súvisiace nábožensko-sociálne povstania Bočkayho, Bethlena a Rákoczyho, opisuje v kapitole »Doba reformácie a protireformácie«. Táto kapitola sa nám pozdáva za najzdarilejšiu, lebo veľmi prehľadne podáva všetky tie spletené myšlienkové a politické prúdy, ktoré zmietať Uhrami v XVII. a XVIII. storočí.

Revolučné roky 1848/49 a ich jozefinský prolog zachycuje kapitola »Doba obrodzenia a revolúcie«. Bližšie charakterizujúci vliv liberalizmu na uhorskú politiku, autor nie celkom správne osvetľuje postavu Kossutha. Píše, »požiadavky ním (t. j. Kossuthom) znovu a znovu prednášané, boli pre neho iba púhym heslom, ktorým sa pokúšal dobyť si ďalšej popularity medzi zástupcami šľachty na sneme. »Práve naopak. Kossuth sa nezastavoval len pri zrušení poddanstva, ale chcel pôvodne zbaviť uhorskú šľachtu všetkých jej výhod a výsad. Jeho radikalizmus sa nezastavoval na žiadnej ideovej prekážke; preto pri sledovaní svojich cieľov nefakal sa ani násilných prostriedkov, ba ich použitie pokladal za celkom oprávnené už na základe theorie prirodzeno-právnej. Keď teda objektívne posudzujeme činnosť Kossuthovu pred rokom 1848, vidíme, že je nespornou jeho zásluhou, že jako reprezentant demokratickej strany hlásajúcej rozsiahle štátoprávne i sociálne reformy, svojim nesmiernym vlivom vybojoval pre Uhry parlamentárnu vládu a zrušenie nevoľníctva.

V poslednej kapitole autor preberá »Obdobie dualizmu« a najnovšie udalosti až po rozklad Uhier. Hoci je ešte veľmi, nesnadné jasne a objektívne podať spád posledných udalostí, najmä pre nedostatok náležitého časového odstupu, preca autor prehľadne a presvedčivo líči vyvrcholenie maďarizačných snáh, nastávších po rakúsko-uhorskom vyrovnaní a politické udalosti s nimi súvisiace. Je to síce podané iba v náčrtku a skôr popisne bez hlbšieho skúmania príčinného vzťahu, avšak podáva aspoň kostru, refaz jednotlivých zjavov uhorského politického života, ktorého posledným článkom bol chaos z konca roku 1918.

Veľmi podrobný a prehľadný register menný a vecný a názorné mapky len zvyšujú cenu a použiteľnosť knihy.

Dr. J. Holák.

Dr. JAROSLAV ČULÍK: *Sbírka vzorců notářských listin k notářskému řádu*. Praha 1934. Cena váz. Kč 80.—*) — Upravitel pro praxi použitelnou sbírku vzorců listin nebo podání není nikterak lehká věc. O tom jsme se přesvědčili znova při podrobném prohlédnutí výše uvedené sbírky.

*) Recenze této knihy byla již uveřejněna v tomto ročníku str. 94. Než přece redakce vzhledem k závažnosti věci vrací se k ní znovu recensí druhou.